

Mirosław Grakowicz CSsR

ORCID: 0000-0002-7268-8655

Początki fundacji redemptorystów w Głogowie we wspomnieniach o. dra Josepha Schwetera CSsR, lata: 1924/1925, 1930 i 1932

Słowa kluczowe: Głogów, redemptoryści, Joseph Schweter, fundacja, ewangelizacja, św. Klemens, Georg Kopp, Adolf Bertram, diecezja wrocławska, Dolny Śląsk
Keywords: Głogów, redemptorists, Joseph Schweter, foundation, evangelization, St Klemens, Georg Kopp, Adolf Bertram, diocese of Wrocław, Lower Silesia

Wspólnota Warszawskiej Prowincji Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela obchodzi w tym roku stulecie przybycia redemptorystów do Głogowa. Pierwszych dwóch przyjechało tam 18 grudnia 1924 roku. W ten sposób zaistniała piąta fundacja Zgromadzenia na terenie diecezji wrocławskiej. Formalnie została ona erygowana 11 listopada 1925 roku.

Ważną rolę w podjęciu posługi przez redemptorystów na Dolnym Śląsku odegrali ówcześni biskupi wrocławscy: książę kard. Georg von Kopp (1837–1914), biskup wrocławski w latach 1887–1914, oraz książę kard. Adolf Bertram (1859–1945), który funkcję tę sprawował w latach 1914–1945, a od 1930 roku był arcybiskupem metropolitą wrocławskim. Pierwszy z nich z własnej inicjatywy sprowadził redemptorystów z prowincji wiedeńskiej na teren swojej diecezji, powierzając im posługę w sanktuarium Matki Bożej Strażniczki Wiary Świętej w Bardzie (1900). Drugi, również z własnej inicjatywy, postarał się, aby podjęli posługę: we Wrocławiu w 1918 roku, w Gliwicach w 1921 roku, w Paczkowie w 1922 roku i w Głogowie w 1924 roku.

Fundacje te nie mogłyby powstać bez zgody ówczesnych przełożonych generalnych Zgromadzenia. Byli nimi o. Matthias Raus (1829–1917) i o. Patrick Murray (1865–1959). Ważną rolę odgrywali również przełożeni provin-

cji wiedeńskiej i dolnoniemieckiej w latach 1900–1925. O ile wyżsi przełożeni kościelni wyrażali zgodę na powstanie nowych fundacji i kierowali tam odpowiedzialnych redemptorystów, zapewniając im podstawowe środki na utrzymanie i ewentualne remonty, budowy klasztorów i kościołów, o tyle cały trud powstania danej fundacji dźwigali na sobie ci, którym to zadanie powierzano.

Chcąc ukazać w wiarygodny sposób początki głogowskiej fundacji redemptorystów, trzeba sięgnąć do wspomnień świadka tamtych wydarzeń, którym był o. dr Joseph Schweter. W Głogowie posługiwał on w latach 1924, 1930 i 1932, czyli na początku tej fundacji. Pozostawił skromny, niemniej jednak bezpośredni opis życia i działalności apostolskiej nowo powstałej wspólnoty. Zasadniczym źródłem historycznym tych początków jest jego autobiografia, która w języku polskim nosi tytuł: „Wspomnienia o moich dobroczyńcach, czyli historia mojego życia widziana w świetle łaski Bożej. Księga pamiątkowa będąca wyrazem mojej głębokiej wdzięczności Bogu i ludziom wraz z moim testamentem. Napisana przez o. Josepha Schwetera, kapłana Kongregacji Najświętszego Odkupiciela. Bardo Śląskie (Warta) 1946–1951”¹.

1. Krótka prezentacja postaci o. dra Josepha Schwetera CSSR

Zacznijmy zatem od krótkiego przedstawienia osoby o. Schwetera. Urodził się na Śląsku, na terenie ówczesnej diecezji wrocławskiej, w Łące Prudnickiej w 1874 roku. Jego rodzice byli pobożnymi rolnikami, którzy ciężką pracą zarabiali na utrzymanie wielodzietnej rodziny. Joseph po ukończeniu szkoły powszechnej w Łące Prudnickiej podjął dalszą naukę w gimnazjum w Prudniku. Zwieńczył ją egzaminem dojrzałości zdanym z wyróżnieniem. Ponieważ po maturze zamierzał zostać księdzem, podjął studia na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Formację kapłańską kontynuował w „Alumnacie”, czyli Kolegium Georgianum we Wrocławiu. Święcenia kapłańskie otrzymał z rąk księcia kard. Georga Koppa 11 czerwca 1898 roku wraz z 78 innymi diakonami. Przez pierwszy rok kapłaństwa posługiwał jako wikariusz proboszcza w parafii Wniebowzięcia NMP w Żaganii. Tam też podjął decyzję o wstąpieniu do wiedeńskiej prowincji redemptorystów. Po nowicjacie i złożeniu ślubów zakonnych podjął posługę w sanktuarium maryjnym w Bardzie na Dolnym Śląsku, w którym z przerwami posługiwał przez prawie 38 lat. Przebywając w Bardzie, ukończył studia doktoranckie na Wydziale Teo-

¹ Archiwum redemptorystów Prowincji św. Klemensa w Kolonii, *Erinnerungen an meine Wohltäter. Mein Leben im Licht der Gnade. Ein Gedenkblatt tiefer Dankbarkeit verbunden mit meinem Testament von P. Joseph Schweter Priester der Kongregation des allerheiligsten Erlösers, Bardo Śląsk, Warta 1946–1951*, mps.

logii Katolickiej Uniwersytetu Wiedeńskiego, otrzymując promocję doktorską w 1903 roku.

Przez całe swoje życie zakonne pracował jako misjonarz i rekolekcjonista oraz zajmował się działalnością pisarską, którą traktował jako „apostolstwo pióra”. Obok języka niemieckiego płynnie posługiwał się łaciną, greką, hebrajskim i francuskim. Porozumiewał się również po angielsku, polsku i czesku. Drukiem wydał 25 książek, w maszynopisach pozostawił 51. Większość z nich to prace historyczne, ale pisał również dzieła teologiczne i historiozoficzne. Był rzetelnym historykiem, którego podstawową metodą pracy naukowej było poszukiwanie i ukazywanie prawdy. Z tego właśnie powodu w czasach hitleryzmu i komunizmu nie publikował swych dzieł, aby nie musieć ulegać „poprawności politycznej”. Należał do grupy cenionych historyków Kościoła na Śląsku. Już za życia nazywano go „historykiem śląskiego Caritasu”².

Był spowiednikiem i rekolekjonistą poszukiwanym zwłaszcza przez żeńskie zgromadzenia zakonne. Swoją osobowością szybko zaskarbiał sobie ludzką życzliwość i zaufanie. Władze zakonne powierzały mu odpowiedzialne zadania. Przez wiele lat pełnił funkcję przełożonego wspólnot zakonnych redemptorystów. Należał do pionierów, którzy tworzyli pierwsze wspólnoty Zgromadzenia na Dolnym Śląsku: w Bardzie, we Wrocławiu³, w Gliwicach i w Głogowie.

W jego, często lapidarnych, wspomnieniach charakterystyczny jest brak narzekań na trudne warunki posługi czy utyskiwań na współbraci lub ludzi, z którymi żył i współpracował. Nie oznacza to, że nie miał krytycznego zdania o ludziach oraz promowanych przez nich ideologiach, zwłaszcza takich jak narodowy socjalizm, faszyzm czy komunizm, które uważał wręcz za dzieła szatańskie.

Był z natury introwertykiem, o skromnym i pokornym usposobieniu. Zawstydzają go wszelkie oznaki uznania i szacunku. Był rozkochany w Bogu i Matce Najświętszej, całkowicie oddany służbie Kościołowi katolickiemu i Zgromadzeniu Redemptorystów. Pierwszą zasadą jego życia było wypełnianie woli Bożej, a najważniejszym celem – zbawienie siebie i doprowadzenie innych do świętości. Skrupulatnie przestrzegał reguły zakonnej i nieustannie się modlił. Pracowitość, uczciwość, rzetelność wyniósł z rodzinnego domu. Cechy te pogłębił w zakonie, naśladowując życie św. Alfonsa Marii de Liguoriego i św. Klemensa Hofbauera. Był człowiekiem wrażliwym na potrzeby ubogich,

² Por. A. Kielbasa, *Historyk śląskiego Caritasu Józef Schweter (1874–1954)*, „Świdnickie Studia Teologiczne” I (2004), nr 1, s. 321.

³ Por. M. Grakowicz, *Początki działalności ewangelizacyjnej Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela w archidiecezji wrocławskiej (1900–1925). Przyczynek do obchodów setnej rocznicy pobytu redemptorystów we Wrocławiu*, „Studia Redemptorystowskie” 16 (2018), s. 265–289.

tak w wymiarze materialnym, jak i duchowym. Miłość do Chrystusa i Jego Niepokalanej Matki realizował poprzez miłość do bliźnich. Umarł w opinii świętości w Bardzie w 1954 roku.

2. Rys historyczny działalności ewangelizacyjnej Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela w diecezji wrocławskiej (1900–1925)

W przeszło tysiącletnią historię Kościoła katolickiego na Dolnym Śląsku⁴ wpisuje się ponad wiekowa obecność Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela. Zostało ono założone w okolicach Neapolu w 1732 roku przez św. Alfonsa Marię de Liguoriego (1696–1787), kompozytora, malarza, adwokata, księdza, biskupa, wybitnego teologa oświecenia, świętego i doktora Kościoła zwanego Najgorliwszym. Celem, dla którego ono powstało, jest życie wspólnotowe na wzór Apostołów i wspólne przepowiadanie Ewangelii Chrystusa, zwłaszcza ludziom ubogim i opuszczonym. Preferowaną przez Zgromadzenie formą głoszenia Ewangelii były i są nadal misje i rekolekcje ludowe⁵.

Sposób życia i gorliwość w przepowiadaniu słowa Bożego redemptorystów były zasadniczymi powodami, dla których książe kard. Georg Kopp zaprosił ich do diecezji wrocławskiej. O założenie nowej fundacji na Dolnym Śląsku zwrócił się do redemptorystów z prowincji austriackiej, których znał osobiście. Ponieważ zależało mu na gorliwych zakonnikach, pomimo braku duchownych na terenie diecezji, nie wszystkie zgłaszające się do niego zgromadzenia przyjmował⁶. Pod koniec jego posługi biskupiej szczególnie aktywnymi zakonami na terenie diecezji byli: franciszkanie, bonifratrzy, kamilianie, redemptoryści, werbiści, franciszkanie oraz w obrębie Śląska Austriackiego jezuita, pijarzy i benedyktyni⁷.

Prosząc o przybycie redemptorystów do diecezji wrocławskiej, zwrócił się do znanego mu osobiście prowincjała prowincji austriackiej o. Johanna Schwienbachera (1840–1912)⁸. Zgodę na fundację w Bardzie wydał przeło-

⁴ Por. J. Pater, *Z dziejów archidiecezji wrocławskiej*, w: Archidiecezja Wrocławska, www.archidiecezja.wroc.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=6&Itemid=15 (dostęp: 8.05.2018).

⁵ Por. *Reguła i ustawy zgromadzenia kapłanów pod wezwaniem Najśw. Odkupiciela*, cz. I, II, V, Kraków 1923, s. 1* i VI; por. *Konstytucje i statuty Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela*, Rzym 1989, s. 27–28.

⁶ Por. J. Mandziuk, *Historia kościoła Katolickiego na Śląsku. Czasy nowożytne, tom III, część 3 (od 1887 do 1945)*, wyd. 2 poszerzone, Warszawa 2013, s. 144.

⁷ Tamże.

⁸ Książe kard. Kopp konsultował zamiar sprowadzenia do Barda redemptorystów m.in. z ks. Paul'em Schloßerem (zm. 1929), który stamtąd pochodził. Uważał on, że mają oni spore doświadczenie w prowadzeniu sanktuariów takich jak Grulich (Králíky) i Filippisdorf

żony generalny o. Matthias Raus. Uczynił to dekretem z 1899 roku⁹. Jednak redemptoryści nie mogli podjąć posługi w sanktuarium od razu. Trudności pojawiły się ze strony władzy państwowej, która wyszukiwała różne przeszkody o charakterze administracyjno-prawnym, aby utrudnić lub wręcz uniemożliwić przybycie kolejnego zgromadzenia zakonnego na teren państwa pruskiego. Rezultatów nie przyniosły interwencje u urzędników państwowych, w tym na szczeblach ministerialnych. Dlatego książę kard. Kopp poruszył tę sprawę podczas osobistego spotkania z królem pruskim. Dopiero po interwencji Wilhelma II Hohenzollerna (1859–1941) rząd ustąpił i dekretem z 1900 roku zezwolił redemptorystom na osiedlenie się w Bardzie¹⁰. Zgoda ta zawierała jednak pewne obostrzenia co do liczby zakonników, zwłaszcza kapłanów, oraz ich narodowości. Wspólnota redemptorystów w Bardzie nie mogła liczyć więcej niż sześciu kapłanów. Ponadto musieli oni mieć pochodzenie niemieckie, tzw. Reichsdeutsch. Wyjątkowo i tylko na czas przejściowy władze zgodziły się na zakonników z Austrii¹¹.

Warunki współpracy między proboszczem diecezjalnym w Bardzie a kustoszami sanktuarium, którymi zostali redemptoryści, określał precyzyjnie tzw. Regulamin kompetencji¹², obowiązujący do 1946 roku¹³. Przebiegła ona bezkonfliktowo. Bez wątplenia miało to wpływ na zaproszenie redemptorystów do założenia kolejnych wspólnot na terenie diecezji wrocławskiej¹⁴.

Dobra współpraca redemptorystów z księżmi diecezjalnymi w Bardzie i diecezji, ich gorliwa, a czasami wręcz heroiczna posługa duszpasterska, wiele godzin spędzanych każdego dnia w konfesjonale, głębokie życie duchowe połączone z gościnnością szybko zaowocowały powstaniem opinii, że redemptoryści

(Filipov) i są gorliwymi duszpasterzami. Por. J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 149; K. Plebanek, *Sto lat redemptorystów w Bardzie*, Bardo 2000, s. 5.

⁹ Zgodnie z ówczesną hierarchią wspólnot redemptorystów, tę powołaną w Bardzie określano mianem hospicjum. Przełożony takiej wspólnoty nazywany był superiorem. Pierwszym superiorem w Bardzie został o. Gerhard Diessel, pochodzący z Freren k. Osnabrück. Wspólnota bardzka została podniesiona do rangi pełnoprawnego klasztoru, czyli rektoratu, w roku 1912 roku, a jej pierwszym rektorem został o. Schweter. Por. J. Schweter, *Wartha (Bardo Śląskie). Historia miejscowości pielgrzymkowej i odbywanych do niej pielgrzymek*, tłum. S. Stańczyk, Bardo 2001, s. 309–310; por. J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 154.

¹⁰ Por. J. Schweter, *Wartha (Bardo Śląskie). Historia...*, dz. cyt., s. 310.

¹¹ Należy zaznaczyć, że do prowincji austriackiej należeli redemptoryści wywodzący się z Królestwa Pruskiego, dlatego ta fundacja mogła być założona i prowadzona przez tę prowincję. Por. K. Plebanek, *Sto lat redemptorystów...*, dz. cyt., s. 5; *Chronik des Hauses C.Ss.R. Wartha. I.V.1900 – 28.VII.1920, Tomus I*, rkps, s. 20; J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 78–81.

¹² Polski tekst „Regulaminu kompetencji” w tłumaczeniu Andrzeja Czaplí CSsR został opublikowany jako aneks nr 1 w: K. Plebanek, *Sto lat redemptorystów...*, dz. cyt., s. 71–75.

¹³ Por. tamże, s. 5.

¹⁴ Por. J. Schweter, *Wartha (Bardo Śląskie). Historia...*, dz. cyt., s. 357.

z Barda są „mężami bożymi”. Dzięki ich posłudze wzrósł ruch pielgrzymkowy do sanktuarium. Byli też chętnie zapraszani do różnych wspólnot parafialnych z misjami ludowymi i rekolekcjami parafialnymi. Równie szybko stali się poszukiwanymi rekolekcyjonistami w żeńskich i męskich wspólnotach zakonnych.

To wszystko spowodowało, że sami redemptoryści poważnie rozważali utworzenie nowej fundacji w stolicy Dolnego Śląska. Źródła historyczne potwierdzają, że udana fundacja klasztoru i kościoła we Wrocławiu wiąże się ściśle z dwoma osobami: księciem kard. Adolfem Bertramem i o. Josephem Schweterem, który był ówczesnym przełożonym klasztoru w Bardzie.

W 1918 roku dokonały się ważne zmiany w strukturze Zgromadzenia na Dolnym Śląsku. Generał redemptorystów o. Murray postanowił, że dwa klaszatory położone na terenie diecezji wrocławskiej, tj. w Bardzie i we Wrocławiu, przejdą spod jurysdykcji prowincji austriackiej pod jurysdykcję dolnoniemieckiej prowincji z siedzibą w Aachen¹⁵. Kolejna reorganizacja na terenie archidiecezji wrocławskiej, decyzją tego samego przełożonego generalnego, nastąpiła w 1933 roku. Została wtedy powołana do istnienia nowa jednostka Zgromadzenia, a mianowicie wiceprowincja wrocławska¹⁶. W jej skład weszły klaszatory w Bardzie¹⁷, we Wrocławiu¹⁸, w Gliwicach, w Paczkowie¹⁹, w Braniewie²⁰ oraz w Głogowie. Przełożonym wiceprowincji został o. Heinrich Mußhoff (1866–1941)²¹.

Kolejnym miastem na terenie archidiecezji wrocławskiej, gdzie podjęli działalność redemptoryści, były Gliwice. Pierwszym redemptorystą, który przyjechał tu w 1921 roku, był o. Henrich Gluchnik (1875–1941). Drugim, w tym samym roku, o. Schweter²². Redemptoryści początkowo zamieszkali

¹⁵ Por. tamże, s. 176.

¹⁶ Wiceprowincja wrocławska nazywana była też wschodnioniemiecką. Por. J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 278; S.J. Boland, *BRESLAU Vice-province of*, w: *A Dictionary of the Redemptorists*, Romae 1987, s. 50; *Chronica 1926 r.–1948 r., Tomus III., Memor fui dierum antiquorum (Ps 142,5), Tomus III. der Chronik des Klosters C.ss.r. in Wartha von Mitte Juni 1926.*, rkps, s. 332; J. Schweter, *Wartha (Bardo Śląskie). Historia...*, dz. cyt., s. 392.

¹⁷ Klasztor w Bardzie wybrano na dom formacji, zarządzając w nim nowicjat wiceprowincji. Por. tamże.

¹⁸ Klasztor we Wrocławiu wybrano na siedzibę wiceprowincjała i jego zarządu.

¹⁹ W klasztorze w Paczkowie funkcjonował juwenat, czyli niższe seminarium duchowne.

²⁰ Wspólnota redemptorystów w Braniewie (Braunsberg) w Prusach Wschodnich pod wezwaniem św. Klemensa została utworzona 11 września 1923 roku przez prowincję dolnoniemiecką. Jej pierwszym przełożonym był o. Adolf Brors (1862–1941). Por. S.J. Boland, *Braniewo (Braunsberg)*, w: *A Dictionary...*, dz. cyt., s. 48.

²¹ Por. tenże, *BRESLAU Vice-province of*, dz. cyt., s. 50.

²² Formalnie o. Schweter został skierowany do Gliwic 9 maja 1921. Po drodze zatrzymał się w Baborowie, aby w tamtejszym kościele parafialnym wygłosić kazania z okazji uroczystości Zesłania Ducha Świętego. Został jednak zmuszony do pozostania tam dłużej z powodu

w wynajętych pokojach. Po wyremontowaniu części pofranciszkańskiego klasztoru przy kościele Podwyższenia Krzyża Świętego przenieśli się do niego. Wspólnota redemptorystów w Gliwicach została formalnie erygowana 3 września 1922 roku²³.

Działalność redemptorystów na Dolnym Śląsku przyczyniła się do wzrostu powołań do Zgromadzenia. W związku z tym władze zakonne podjęły decyzję, aby zgłaszających się do niego młodych chłopców ze Śląska nie wysyłać na formację w głąb Prus, ale stworzyć dom formacyjny na miejscu. Wybór padł na Paczków, w którym mieściło się małe, ale „mające dobrego ducha” gimnazjum, a większość mieszkańców miasta i okolic stanowili katolicy²⁴. Pierwszych juvenistów w Paczkowie przyjęto w okresie Wielkanocy 1922 roku. Budowa budynku przeznaczonego na juvenat trwała w latach 1924–1926²⁵. Wspólnotę zakonną redemptorystów w Paczkowie erygowano 25 marca 1925 roku²⁶.

3. Początki działalności ewangelizacyjnej redemptorystów w Głogowie oczyma o. dra Josepha Schwetera CSsR

Mniej więcej w tym samym czasie, gdy w Paczkowie powstawał juvenat, rozpoczęto starania o nową fundację w Głogowie. Została ona utworzona, podobnie jak wrocławska, na wyraźne życzenie księcia kard Bertrama. Tym razem biskup wrocławski pragnął osiedlenia się redemptorystów na obszarze – od Wrocławia do Głogowa – gdzie po sekularyzacji w 1810 roku nie ostał się żaden męski klasztor²⁷. Przed sekularyzacją posługiwali w Głogowie: franciszkanie, dominikanie, jezuita oraz siostry klaryski²⁸. Przy „katedrze” aż do 1810 roku istniała Kapituła Kolegialna. W czasach powstawania fundacji redemptorystów wspólnota katolicka w Głogowie liczyła 8 701 osób, należących do dwóch parafii: tzw. katedralnej (Dompfarrei) – 1 610 osób, i miejskiej (Stadt-pfarrei) – 7 091 osób²⁹.

wstrzymania ruchu kolejowego na Śląsku w wyniku III powstania śląskiego. Por. J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 191.

²³ Por. tamże, s. 190; *Chronik der Häuser Gliwitz vom der Gründung märtz 1921 bis Juli 1941, 1945, I. Band*, rkps i mps, s. 21; S.J. Boland, *Gliwice (Gleiwitz)*, w: *A Dictionary...*, dz. cyt., s. 141.

²⁴ Por. *Paczków, Kronika domowa CSsR, 1946–1959, Tom I*, s. 6–7.

²⁵ Tamże, s. 7.

²⁶ Por. S.J. Boland, *Paczkow (Paczkau)*, dz. cyt., s. 271.

²⁷ Por. K. Plebanek, *Wznoszenie z ruin. Duszpasterska posługa polskich redemptorystów w Głogowie i okolicy 1946–1958*, Głogów 2006, s. 12.

²⁸ Por. J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 227.

²⁹ *Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1925*, s. 45.

3.1. Początki fundacji redemptorystów w Głogowie w latach 1924/1925

Pierwszych dwóch redemptorystów przybyło do Głogowa 18 grudnia 1924 roku. Zamieszkali w małym, opuszczonym, zawilgoconym i mocno podniszczonym przytulku nazywanym popularnie „Spittel”, należącym do kolegiaty Wniebowzięcia NMP w Głogowie i położonym w jej pobliżu³⁰. Pomimo bardzo skromnych warunków lokalowych urządzono w nim małą kaplicę, w której umieszczono Najświętszy Sakrament. Służyła ona zakonnikom za domowe oratorium. Każdego dnia odprawiano w nim rozmyślenia i inne wspólne modlitwy, celebrowano również Msze św.³¹. O. Schweter wspominał, że osobiście preferował prywatną modlitwę w kolegiacie głogowskiej, zwłaszcza przed obrazem Najświętszej Maryi Panny pędzla Lukasa Cranacha starszego (1472–1553)³².

O tym, jak trudne były warunki mieszkaniowe pierwszych redemptorystów w Głogowie, świadczy to, że zatroskany o zdrowie mieszkających tam współbraci przełożony prowincji dolnoniemieckiej o. Bernhard Arens (1878–1957) postanowił, że przynajmniej przez jakiś okres będą oni zmieniani co pół roku. Drugą taką „zmianą” tworzyli ojcowie Joseph Schweter³³ i Franz Gonsior (1890–1952). O. Schweter dotarł do Głogowa 20 czerwca 1925 roku³⁴, zaś jego współtowarzysz przyjechał z Gliwic dwa tygodnie później³⁵. O. Schweter pełnił wtedy formalnie funkcję superiora tej „wspólnoty”.

Na początku pobytu ich posługa duszpasterska polegała na pomocy 74-letniemu, schorowanemu proboszczowi kolegiaty głogowskiej ks. Paulowi Beuth-

³⁰ Interesujące jest to, że schematyzm diecezji wrocławskiej z 1925 roku przy redemptorystach w Głogowie umieszcza lapidarną informację, że znajdują się oni przy parafii katedralnej, że jest superior, ale nie podano, kto nim jest, oraz że fundacja jest w fazie rozwoju. Por. *Handbuch des Bistums Breslau...*, 1925, dz. cyt., s. 168.

³¹ K. Plebanek, *Wznoszenie z ruin...*, dz. cyt., s. 12; J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 227.

³² J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 227.

³³ O. Schweter został mianowany odpowiedzialnym za koordynację życia i posługi redemptorystów w Głogowie, czyli formalnie pełnił funkcję superiora. Potwierdza to schematyzm diecezji wrocławskiej. Por. *Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1926*, s. 149. Natomiast sam określił siebie jako „zastępcę superiora o. Andrisa”; por. J. Schweter, *Die Personalkarte. Provinzialat der Redemptoristen Breslau 16 Langhansstrasse 10*, mps, s. 1. O. Andris przybył do Wrocławia-Grüneiche w maju 1924 roku i już jesienią rozpoczął skuteczne prace nad założeniem klasztoru w Głogowie (prowizorycznie przy kolegiacie). J. Schweter, *Wartha (Bardo Śląskie). Historia...*, dz. cyt., s. 374.

³⁴ J. Schweter, *Die Personalkarte*, dz. cyt., s. 1.

³⁵ Tenże, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 227; por. Arb, *Chronica, T. II. In libro diligenter exara illud (Is 30,8)*, rkps, s. 562.

nerowi (1851–1925). W parafii pracował on od 1905 roku³⁶, od 1917 roku pomagał mu 85-letni ks. Ferdinand Better (ur. 1839)³⁷. Redemptoryści posługiwali w konfesjonale, celebrowali Msze św., głosili kazania, chrzcili, przewodniczyli nabożeństwom oraz prowadzili pogrzeby i śluby; wszystko według potrzeb i na prośbę proboszcza. Obecność i posługa zakonników była dla niego ogromnym wsparciem duszpasterskim i ludzkim, ale również duchowym.

Redemptoryści głogowscy byli otwarci na wszelkie potrzeby duszpasterskie i wyzwania dnia codziennego, których było wiele. W miarę swych możliwości służyli też pomocą proboszczowi parafii miejskiej pw. św. Mikołaja, którym od 1915 roku był ks. Richard Kastner (ur. 1875). W tej parafii zapotrzebowanie na pomoc było mniejsze, ponieważ pracowało w niej dwóch wikarych oraz rezydenci³⁸.

O. Schweter od razu po przybyciu do Głogowa został poproszony przez przełożoną tamtejszej wspólnoty siostr elżbietanek (Szare Siostry św. Elżbiety) s. M. Danielę Radler (zm. 1931) o opiekę duchową nad zakonnicami. Regularnie sprawował w ich klasztornej kaplicy Msze św., spowiadał je i głosił im konferencje. Redemptoryści pomagali również duszpastersko w prowadzonym przez siostry konwiktzie³⁹.

Dobrze układała się współpraca zakonników z dyrektorami katolickiego gimnazjum miejskiego i konwiktu: ks. Eugeniuszem Kretschmerem (ur. 1873) oraz Henrichem Wernerem (ur. 1881). W konwiktzie przebywało wówczas 100 wychowanków⁴⁰. Chociaż o. Schweter nie wspomina o szczegółach tej współpracy, można założyć, że redemptoryści posługiwali tam chociażby w sakramencie pokuty i pojednania.

Katolicy z Głogowa i okolicy byli ludźmi życzliwymi i dbali o zabezpieczenie materialne przybyłych zakonników. Hojność ludzi była tak duża, że ich skromne, osobiste, codzienne potrzeby były całkowicie zaspokojone. Otrzymanymi dobrami dzielili się chętnie z ubogimi⁴¹.

Jeżeli zaszła taka potrzeba, redemptoryści udawali się też z pomocą do innych wspólnot parafialnych tamtejszej diaspory katolickiej. Ich posługa polegała na sprawowaniu sakramentów świętych, zwłaszcza sakramentu pokuty i pojednania, oraz głoszeniu słowa Bożego. Ponieważ frekwencja na nabożeństwach była wysoka, pracy nie brakowało. O. Schweter wspomina o swoim za-

³⁶ *Handbuch...*, 1925, dz. cyt., s. 45.

³⁷ J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 227; por. *Handbuch...*, 1926, dz. cyt., s. 47.

³⁸ *Handbuch...*, 1926, dz. cyt., s. 47.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 227.

⁴¹ Tamże, s. 23–24 i 227.

angażowaniu w pracę duszpasterską w kościołach św. Wawrzyńca w Brzostowie oraz św.św. Apostołów Piotra i Pawła w Serbach. Do tego ostatniego, odległego o 2,5 kilometra od kolegiaty, chodził regularnie pieszo. Sprawował tam nabożeństwa, spowiadał i głosił katechezy. Wspólnota przy kościele w Serbach liczyła ok. 250 katolików. Była tam grupa osób, które szczególnie angażowały się w życie parafii. Dbały o kościół i jego wystrój, przygotowywały go do nabożeństw, nierzadko same prowadziły te nabożeństwa, które nie wymagały obecności kapłana. Postawa tych świeckich, ich świadomość wspólnoty Kościoła oraz odpowiedzialności za niego bardzo budowały o. Schwetera. Dostrzegał w nich „narzędzia” opatrności Bożej, którymi Bóg posługiwał się tam, gdzie brakowało kapłanów⁴².

Podczas pobytu w Głogowie o. Schweterowi zależało na przygotowaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla wspólnoty. Czynił starania co do budowy kościoła i klasztoru. Przeszło rok zajęło redemptorystom załatwienie wszelkich formalności prawnych potrzebnych do erygowania wspólnoty zakonnej. Przeprowadzili konieczne prace remontowe i adaptacyjne budynku, w którym mieszkali. Po ich ukończeniu mogło już w Głogowie zamieszkać czterech zakonników, a to otwierało drogę do powstania prawdziwej wspólnoty zakonnej. Formalnie zainaugurowali oni życie wspólnotowe 11 listopada 1925 roku. Pierwszym superiorem został o. Herman Andris (1879–1953). Dołączyli do niego: o. Franz Klein (1878–1947), o. Johannes Bauer (1883–1838) oraz brat zakonny⁴³.

Dwa tygodnie po tej inauguracji, 25 listopada 1925 roku zmarł proboszcz ich parafii ks. Beuthner. Jego miejsce zajął proboszcz z parafii miejskiej ks. Kastner, znany już redemptorystom. Kontynuowali z nim współpracę, która układała się harmonijnie. Pomagali mu regularnie w parafii, ponieważ nadal wakowały u niego stanowiska wikarych⁴⁴.

Obok pomocy duszpasterskiej, którą oferowali proboszczom z Głogowa i okolic, redemptoryści wyjeżdżali też na misje i rekolekcje. Podczas swego pierwszego pobytu w Głogowie, który zakończył się 2 grudnia 1925 roku, o. Schweter prowadził m.in. renowację misji w Rybniku oraz rekolekcje dla siostr zakonnych w Berlinie⁴⁵.

⁴² Tamże, s. 228.

⁴³ J.B. Sadowski, *50 lat redemptorystów polskich w Głogowie*, w: *Towarzystwo Ziemi Głogowskiej. Biblioteka Encyklopedii Ziemi Głogowskiej*, t. XXV, red. A. Bok i in., Głogów 1996, s. 12; por. S.J. Boland, *Głogow (Glogau)*, dz. cyt., s. 142; *Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1927*, s. 152.

⁴⁴ J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 228.

⁴⁵ M. Grakowicz, *Życie i działalność ojca Josepha Schwetera CSsR (1874–1954)*, Bardo–Kraków 2023, s. 482.

3.2. Posługa redemptorystów przy kościele św. Klemensa w 1930 i 1932 roku

Drugi pobyt o. Josepha Schwetera w Głogowie był związany z nowymi możliwościami duszpasterskimi, ponieważ w 1928 roku została ukończona budowa kompleksu klasztorno-kościelnego pod wezwaniem św. Klemensa Hofbauera, za której budowę był odpowiedzialny o. Heinrich Gluchnik. Prace budowlane przebiegały nad wyraz szybko. 3 maja 1928 roku rozpoczęto prace ziemne, zaś kamień węgielny wmurowano 10 czerwca. Natomiast 9 grudnia 1928 roku książę kard. Bertram konsekrował kościół św. Klemensa i poświęcił klasztor⁴⁶.

Wraz z ukończeniem budowy znacząco poprawiły się warunki mieszkaniowe oraz formy posługi duszpasterskiej redemptorystów. Najważniejsze dla nich było to, że mogli prowadzić życie wspólnotowe zgodnie z regułą. Kościół stał się miejscem regularnie odprawianych Mszy św. i sprawowania innych sakramentów świętych, w tym przede wszystkim sakramentu pokuty i pojednania. Jednak zakonnicy nadal pozostawali otwarci na współpracę z innymi parafiami w Głogowie i okolicy. Zmiana warunków posługiwania spowodowała, że przyjeżdżając do tego miasta 29 kwietnia 1930 roku⁴⁷, o. Schweter mógł planować, że zajmie się również działalnością pisarską⁴⁸. Przełożonym wspólnoty w Głogowie, która liczyła sześciu kapłanów i trzech braci, był wtedy o. Herman Andris⁴⁹. O. Schweter prowadził misje ludowe m.in. w Rybniku i Marchii Brandenburskiej oraz rekolekcje we Wrocławiu, Nysie, Międzyzdrojach, Klenicy, Lubece i Forst⁵⁰.

Nadzwyczajną formą posługi duszpasterskiej o. Schwetera w Głogowie było przewodniczenie zorganizowanym pielgrzymkom do sanktuariów położonych w okolicy. W 1930 roku, w oktawie święta Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, poprowadził on pielgrzymkę ok. 600 osób do maryjnego sanktuarium w Pierśnie⁵¹, oddalonego od kościoła redemptorystów w Głogowie o ok.

⁴⁶ K. Plebanek, *Wznoszenie z ruin...*, dz. cyt., s. 12.

⁴⁷ J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 267; por. tenże, *Die Personalkarte*, dz. cyt., s. 1.

⁴⁸ Tenże, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 267.

⁴⁹ Por. *Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1931*, s. 139.

⁵⁰ M. Grakowicz, *Życie i działalność...*, dz. cyt., s. 486–487.

⁵¹ Wzmianki o tej miejscowości pochodzą z XIII wieku. Kościół sanktuaryjny zbudowano w XV wieku. Zachowała się w nim figurka Najświętszej Maryi Panny z Dzieciątkiem Jezus z ok. 1400 roku. Przez wiele wieków była ona otoczona szczególnym kultem pątników, którzy pielgrzymowali tu aż do zakończenia drugiej wojny światowej. Odpust w sanktuarium trwał przez tydzień, od 2 do 9 lipca. Por. A. Put, *Piersna, Babimost, Paradyż i...*, „Niedziela zielonogórsko-gorzowska” 35/2011, <https://www/niedziela.pl/arttykul/60232/nd/Piersna-Babimost-Paradyz-i> (dostęp: 14.03.2020).

17 kilometrów. Według opinii o. Schwetera, większe oddziaływanie na tamtejszych katolików miało sanktuarium Matki Bożej w Grodowcu⁵², do którego sam chętnie pielgrzymował pieszo⁵³, ok. 18 kilometrów. Podczas tych pielgrzymek animował modlitwę, śpiewał pieśni religijne, a na postojach głosił konferencje. Po przybyciu do sanktuarium zasiadał do konfesjonału, aby służyć pielgrzymom w sakramencie pokuty i pojednania. Tę formę duszpasterstwa cenił i uważał za ważną, ponieważ prowadziła do umocnienia wiary i integrowała wspólnotę katolicką, co było szczególnie istotne w diasporze. Swoją drugi pobyt w Głogowie o. Schweter zakończył 30 października 1931 roku.

Po raz trzeci przyjechał do tego miasta 18 sierpnia 1932 roku i pozostał w nim do 14 czerwca 1933 roku. W tym czasie przełożonym był również o. Andris, a wspólnota liczyła sześciu ojców i trzech braci zakonnych⁵⁴. Można powiedzieć, że o. Schweter niejako z marszu wszedł w posługę duszpasterską w tym dobrze już sobie znanym środowisku katolików. Znał też dobrze swoich współbraci ze wspólnoty głogowskiej, zwłaszcza czterech, z którymi wcześniej współpracował. Do jego codziennych zajęć w kościele św. Klemensa należało spowiadanie, sprawowanie Mszy św., odprawianie okolicznościowych nabożeństw oraz głoszenie kazań. Tak jak pozostali zakonnicy pomagał w parafiach głogowskich i okolicznych. Będąc równocześnie misjonarzem ludowym, do końca 1932 roku przeprowadził 10 prac apostołskich. Między innymi poproszony przez ówczesnego prowincjała prowincji dolnoniemieckiej redemptorystów o. Franza Schneidera (1874–1945), prowadził rekolekcje dla 65 kleryków redemptorystów w Geistingen⁵⁵. Były to jedyne rekolekcje tego typu, jakie

⁵² Grodowiec to jedna z najstarszych wsi na ziemi głogowskiej, przypuszcza się, że mogła istnieć już w XII wieku. Najstarsza pisemna wzmianka o niej pochodzi z 1291 roku – to dokument Henryka III, księcia śląskiego. Nazwa pojawia się też w dwóch wrocławskich dokumentach z 1345 roku. Do Grodowca pielgrzymowali ludzie z całej Polski, najczęściej pątników przybywało z diecezji poznańskiej. W XVII wieku franciszkanie z Głogowa zapoczątkowali uroczyste procesje do sanktuarium. Zachowały się informacje o odpuszcie 8 września i o odprawianych tu nabożeństwach ku czci Matki Bożej. Aż do wybuchu drugiej wojny światowej Grodowiec odgrywał znaczącą rolę w zachowaniu katolicyzacji okolicznych ziem. Dwie wojny światowe przyczyniły się do osłabienia ruchu pielgrzymkowego, odżył on dopiero po 1945 roku. Por. K. Jaskólska, *Sanktuarium Matki Bożej Jutrzenki Nadziei w Grodowcu*, „Niedziela zielonogórsko-gorzowska” 34/2011, <https://www.niedziela.pl/arttykul/60175/nd/Sanktuarium-Matki-Bozej-Jutrzenki-Nadziei> (dostęp: 20.07.2017).

⁵³ J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 267.

⁵⁴ *Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1933*, s. 132.

⁵⁵ Klasztor w Geistingen (dzielnica miasta Hennef) został erygowany 8 września 1903 roku jako dom studiów dla kleryków redemptorystów prowincji dolnoniemieckiej z siedzibą w Kolonii. Nosił on wezwanie NMP Niepokalanej. Jego pierwszym przełożonym i prefektem kleryków był o. Nikolaus Farsch (1841–1914). Por. S.J. Boland, *Hennef*, w: *A Dictionary...*, dz. cyt., s. 15.

prowadził⁵⁶. Wyjeżdżał z Głogowa, aby głosić rekolekcje parafialne w Dzierżonowie, misje ludowe w Kłodawie k. Głogowa, rekolekcje stanowe w Bytomiu, Rybniku, Lubinie oraz rekolekcje dla więźniów w Bytomiu⁵⁷.

Zakończenie

Poeta i filozof rzymski Lucjusz Seneka (zm. 65) mawiał, że „nie jest człowiekiem silnym i odważnym ten, kto unika trudu”. Można tę myśl zastosować jako swoisty probierz postawy pierwszych redemptorystów, którzy przybyli do Głogowa przed stu laty. Byli oni mężami prawdziwie silnymi i odważnymi, bo nie unikali trudów związanych z życiem i posługiwaniem w tej części diecezji wrocławskiej.

Według o. dra Josepha Schwetera, początki głogowskiej wspólnoty redemptorystów nie były łatwe. I chociaż był on powściągliwy w ich opisywaniu, możemy się domyślać, że rozpadający się dom dawnego przytułku, oddany do ich dyspozycji, nie gwarantował ani ciepłych pokoi, ani podstawowych rzeczy niezbędnych do normalnego życia. I to właśnie zdumiewa w postawie redemptorystów tamtych czasów. Nie przywiązywali zbyt dużej wagi do tego, jak mieszkali, co jedli oraz jaką posługę mieli pełnić, ponieważ byli nastawieni przede wszystkim na głoszenie Najświętszego Odkupiciela. Można do ich działalności odnieść słowa św. Pawła: „Dla Niego wyzulem się ze wszystkiego i uznaję to za śmieci, bylebym pozyskał Chrystusa” (Flp 3, 8 n.). Mentalność ówczesnych redemptorystów i wynikająca z niej postawę dobrze scharakteryzował pochodzący z Kudowy Czermej o. Amand Franza CSsR (1859–1907), który w liście do swego ojca napisał: „Z wszystkiego, o czym pisałem, najbardziej jestem szczęśliwy, że stale w wielu miejscach głoszę Słowo Boże. Jestem prawdziwym »cyganem« z Bożej łaski i we wszystkim tym odnajduję chwałę Bożą. O, jak piękne i bogate w błogosławieństwo jest takie życie, jak wiele dobrego można jako misjonarz zrobić. Nie zamieniłbym się z żadnym człowiekiem na świecie, chociażby mi wszystko co możliwe proponowano. Moje serce jest pełne radości i szczęścia. Proszę tylko Boga, aby dawał mi jeszcze zdrowie, bym mógł dalej działać”⁵⁸. Taką postawę dumy i radości z bycia misjonarzem Najświętszego Odkupiciela prezentowało wielu ówczesnych redemptorystów.

Rozumieli oni i brali sobie do serca to, co należało do istoty ewangelizacji pojmowanej według charyzmatu św. Alfonsa, że ewangelizują jako „wspólnota

⁵⁶ J. Schweter, *Erinnerungen...*, dz. cyt., s. 272.

⁵⁷ M. Grakowicz, *Życie i działalność...*, dz. cyt., s. 488.

⁵⁸ Tamże, s. 449.

zgrupowana wokół Chrystusa Pana”⁵⁹, chociaż w praktyce często przychodziło im głosić Ewangelię w pojedynkę. Dlatego nawet w skromnych warunkach, w jakich mieszkali, nie mogło brakować im miejsca i czasu na wspólną modlitwę, przede wszystkim przed Mistrzem i Odkupicielem obecnym w Najświętszym Sakramencie. Życie wspólnotowe, nawet we dwóch, było ich priorytetem, ponieważ „Gdzie dwaj lub trzej zgromadzą się w imię moje, tam Ja jestem pośród nich” (Mt 18, 20). Ich codziennym celem było pozwolić Chrystusowi obecnemu pośród nich przemawiać do ludzi. Dlatego wykorzystywali dosłownie każdą okazję, aby nieść Go innym, czy to w konfesjonale, czy podczas Mszy św., czy na kazaniach, czy podczas pielgrzymek lub wizyt u chorych, czy przy sprawowaniu sakramentu chrztu św., małżeństwa, namaszczenia chorych lub pogrzebów. Każda okazja była w porę, aby głosić obfite Odkupienie. W miarę polepszania się warunków bytowych redemptoryści intensyfikowali swoją działalność, nie zapominając przy tym, że najważniejsze nie są środki ani metody ewangelizacji, ale sam Jezus Chrystus.

Po trudnych początkach przyszły kolejne lata głoszenia Pana w różnych warunkach geopolitycznych związanych z niełatwym czasem drugiej wojny światowej i zmianami po niej następującymi. Na miejsce redemptorystów niemieckich w 1946 roku przybyli do Głogowa redemptoryści polscy, którzy kontynuowali ewangelizację w tym samym charyzmacie. Od 1958 roku pracowali w ramach utworzonej i powierzonej im parafii św. Klemensa. Klasztor i kościół redemptorystów w Głogowie na początku należał do diecezji (archidiecezji) wrocławskiej, następnie diecezji gorzowskiej, a od 1992 roku należy do diecezji zielonogórsko-gorzowskiej.

Można powiedzieć, że redemptoryści posługujący w Głogowie od stu lat na stałe wpisali się w krajobraz Kościoła na Dolnym Śląsku i Ziemi Lubuskiej. Przez minione stulecie byli oni nosicielami słowa Bożego i niestrudzenie budzili w ludziach nadzieję, której dawcą jest Najświętszy Odkupiciel. Byli nieugięci w czasach totalitaryzmu hitlerowskiego i komunistycznego, głosząc niezmiennie prawdę o ludzkiej godności, zwłaszcza wtedy, gdy nie liczone się z prawami człowieka. Byli zawsze gotowi nieść bliźnim pomoc tak materialną, jak i duchową. Pozostali wiernymi synami Kościoła katolickiego, niejednokrotnie narażając się władzy, zwłaszcza tej kierującej się nieludzkimi ideologiami. Współczesnym przykładem takiej postawy był o. Zygmunt Sołek (1938–2020) – zasłużony duszpasterz i proboszcz parafii św. Klemensa w Głogowie.

⁵⁹ Por. *Reguła i ustawy zgromadzenia kapłanów pod wezwaniem Najśw. Odkupiciela*, cz. I, II, V, dz. cyt., s. III.

Bibliografia

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Redemptorystów w Bardzie

Chronica 1926–1948: Memor fui dierum antiquorum (Ps 142,5), Der Chronik des Klosters C.ss.r. in Wartha von Mitte Juni 1926.

Chronica, T. II. In libro diligenter exara illud (Is 30,8).

Chronik des Hauses C.Ss.R. Wartha. 1.V.1900 – 28.VII.1920, Tomus I.

Archiwum Redemptorystów w Gliwicach

Chronik der Häuser Gliwitz vom der Gründung märztz 1921 bis Juli 1941, 1945, I. Band.

Archiwum Redemptorystów Prowincji św. Klemensa w Kolonii

Schweter J., *Erinnerungen an meine Wohltäter. Mein Leben im Licht der Gnade. Ein Gedenkblatt tiefer Dankbarkeit verbunden mit meinem Testament von P. Joseph Schweter Priester der Kongregation des allerheiligsten Erlösers, Bardo Śląsk, Warta 1946–1951.*

Schweter J., *Die Personalkarte, Provinzialat der Redemptoristen Breslau 16, Langhansstrasse 10.*

Archiwum Warszawskiej Prowincji Redemptorystów w Tuchowie

Paczków, Kronika domowa CSsR, 1946–1959, Tom I.

Źródła drukowane

Biblioteka Encyklopedii Ziemi Głogowskiej, t. XXV, red. A. Bok i in., Głogów 1996.

Boland S.J., *A Dictionary of the Redemptorists, Romae 1987.*

Grakowicz M., *Początki działalności ewangelizacyjnej Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela w archidiecezji wrocławskiej (1900–1925). Przyczynek do obchodów setnej rocznicy pobytu redemptorystów we Wrocławiu, „Studia Redemptorystowskie” 16 (2018).*

Grakowicz M., *Życie i działalność ojca Josepha Schwetera CSsR (1874–1954), Bardo-Kraków 2023.*

Konstytucje i statuty Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela, Rzym 1989.

Mandziuk J., *Historia kościoła Katolickiego na Śląsku. Czasy nowożytne, tom III, część 3 (od 1887 do 1945), wyd. 2 poszerzone, Warszawa 2013.*

Plebanek K., *Sto lat redemptorystów w Bardzie, Bardo 2000.*

Plebanek K., *Wznoszenie z ruin. Duszpasterska postługa polskich redemptorystów w Głogowie i okolicy 1946–1958, Głogów 2006.*

Reguła i ustawy zgromadzenia kapłanów pod wezwaniem Najśw. Odkupiciela, cz. I, II, V. Przekład tekstu łacińskiego dokonany z polecenia Najprzew. O. Patryka Murraya, Generała Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela, Kraków 1923.

Sadowski J. B., *50 lat redemptorystów polskich w Głogowie, w: Towarzystwo Ziemi Głogowskiej, red. A. Bok i in., Głogów 1996.*

Schweter J., *Wartha (Bardo Śląskie). Historia miejscowości pielgrzymkowej i odbywanych do niej pielgrzymek*, tłum. S. Stańczyk, Bardo 2001.

Schematyzmy

Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1925.
Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1927.
Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1931.
Handbuch des Bistums Breslau und seines Delegaturbezirks für das Jahr 1933.

Strony w Internecie

„Niedziela zielonogórsko-gorzowska” 35/2011, <https://www/niedziela.pl/artykul/60232/nd/Piersna-Babimost-Paradyz-i> (dostęp: 14.03.2020).
„Niedziela zielonogórsko-gorzowska” 34/2011, <https://www.niedziela.pl/artykul/60175/nd/Sanktuarium-Matki-Bozej-Jutrzenki-Nadziei> (dostęp: 20.07.2017).
Pater J. *Z dziejów archidiecezji wrocławskiej*, w: Archidiecezja Wrocławska, www.archidiecezja.wroc.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=6&Itemid=15 (dostęp: 8.05.2018).

Streszczenie

Początki fundacji redemptorystów w Głogowie, we wspomnieniach o. dra Josepha Schwetera CSsR, lata: 1924/1925, 1930 i 1932

Artykuł powstał w związku z obchodami stulecia pobytu redemptorystów w Głogowie. Zamiarem autora było ukazanie początków działalności zgromadzenia w Głogowie, w perspektywie historyczno-geograficznej obecności Zgromadzenia na terenie diecezji wrocławskiej. Naocznym świadkiem tamtych wydarzeń był redemptorysta o. dr Joseph Schweter, który w swojej autobiografii opisał początki fundacji głogowskiej, powstałej na przełomie lat 1924 i 1925. Pozostawił on również zapiski dotyczące jego późniejszych tam pobytów i działalności, konkretnie w latach 1930 i 1932. Autor artykułu postanowił ukazać początki fundacji redemptorystów w Głogowie w świetle wspomnień o. Schwetera, który był wybitnym historykiem Kościoła katolickiego na Dolnym Śląsku. Artykuł składa się z pięciu części. Poza wstępem i zakończeniem, znajdziemy w nim: prezentację sylwetki o. dra Josepha Schwetera, chronologiczne zestawienie powstawania kolejnych wspólnot Zgromadzenia na terenie diecezji, a także opis początków obecności redemptorystów w Głogowie. Ta ostatnia część podzielona została na dwa okresy: przełom lat 1924 i 1925 oraz lata 1930 i 1932, odnoszące się do kolejnych lat pracy o. Josepha Schwetera w Głogowie.

Summary

The beginnings of the Redemptorist foundation in Głogów, in memories of Father Dr. Joseph Schweter CSsR, years: 1924/1925, 1930 and 1932

This article arised in connection with the Redemptorists' celebration of the centenary of their stay in Głogów. The author intended to show the beginnings of the congregation activity in Głogów in the historical and geographic perspective of the Redemptorists presence in the diocese of Wrocław. Redemptorist Father Dr. Joseph Schweter was an eyewitness to these events and left in his autobiography a description of the beginnings of this foundation at the turn of 1924/1925 and notes relating to his subsequent stays and pastoral activities in Głogów in 1930 and 1932. Thus, the author of the article decided to show these beginnings in the light of the memories of Father Schweter, who was an outstanding historian of the Catholic Church in Lower Silesia. The article consists of five parts. Despite the introduction and conclusion, the article delivers: a short presentation of the profile of Father Dr. Joseph Schweter – a Redemptorist, an equally short, chronological description of the arrival of the Redemptorists in the diocese of Wrocław and the establishment of subsequent communities of this congregation in its territory, as well as a description relating directly to the beginnings of the Redemptorists' presence in Głogów. The latter was divided into the turn of 1924 and 1925 and into the years 1930 and 1932, when Father J. Schweter served in Głogów.